

De huiskat beschouwd als exoot

Chris Smit (Rijksuniversiteit Groningen) en Jasja Dekker (Jasja Dekker Dierecologie)

Bij exoten denken we meestal aan bijzondere nieuwkomers zoals stinkdieren of Aziatische eekhoorns en niet aan de huiskat (*Felis catus*). Maar de geschatte 3 miljoen huiskatten in ons land hebben een enorme ecologische impact door het doden van minimaal 17 miljoen vogels op jaarbasis, waaronder zeldzame en bedreigde soorten. Strikt gesproken zijn huiskatten ook exoten. Ze staan zelfs in de top 100 van ergste invasieve exoten van de IUCN. Hoe zit het met katten als exoten, en wat is eraan te doen?

Huiskat, zwervkat, verwilderde kat: wat is wat?

Als het gaat over de invloed van gedomesticeerde katten op de biodiversiteit, en wat daaraan te doen is, is het handig om de katten in te delen op de relatie tussen kat en mens. Er kunnen drie categorieën worden onderscheiden: huiskatten, zwervkatten en verwilderde katten. Die laatste zorgen zelf voor hun voedsel, kiezen zelf hun leefgebied en bewegingen, en kunnen zich naar believen voortplanten.

Aantallen prooidieren

De wetenschappelijke documentatie over de ecologische schade door katten laat zien dat jaarlijks minimaal 17 miljoen vogels worden gedood in Nederland, waaronder zeldzame en bedreigde soorten. Bovendien zijn hierbij de vele kleine zoogdieren (eekhoorn, konijn, haas en muizen), reptielen en amfibieën niet meegeteld. De genoemde aantallen prooidieren, met effecten op populatieniveau, betekenen dat de huiskat gezien moet worden als een exoot met een ecologisch effect op inheemse fauna.

Een vaak genoemd argument is “dat is gewoon de natuur!” Dat klopt niet. Wij hebben als mens een gedomesticeerd dier, de huiskat ingebracht in de natuur, waar ze niet thuishoort. Daarbij bereiken katten lokaal veel hogere dichtheden dan vergelijkbare inheemse predatoren als vos of bunzing (Steen, 2016). Bovendien krijgen huiskatten eten van het baasje: het is een zogenaamde 'subsidised predator'. Wilde predatoren zijn afhankelijk van prooidieren: niks vangen betekent in het ergste geval de hongerdood.

Links: Kat wandelt duingebied Texel in. (Foto: Jasja Dekker), Rechts: Kat neemt poolshoogte bij broedende grutto. (Foto: Age Sikma)

Oplossingen

Wettelijk gezien mogen katten niet loslopen in de natuur (Trouwborst *et al.*, 2020; Trouwborst & Somsen, 2019). Ze schaden de biodiversiteit en dat is strafbaar volgens de Europese natuurbeschermingswetgeving. In tegenstelling tot andere huisdieren zoals honden, wordt er echter momenteel niet gehandhaafd op loslopende (huis)katten. Effectieve maatregelen zijn het maken van een afrastering in de tuin ('catio'), het binnenhouden van de kat (overdag en 's nachts) en uiteraard een kattenbelletje (Ruxton *et al.*, 2002) of, nog effectiever, een kattenkraag (Pemberton & Ruxton, 2020). Veel kattenbezitters die worden geïnformeerd over de effecten, nemen deze maatregelen. Maar onder de katteneigenaren zijn helaas ook 'ontkenners', die simpelweg niet willen geloven dat loslopende katten een probleem zijn. Het blijkt dat feitelijke informatie over aangerichte schade door katten de mening van een deel van de kattenbezitters niet of nauwelijks veranderd (McDonald *et al.*, 2015). Om het probleem aan te pakken, lijkt handhaven van de wet dus de enige overgebleven optie, zoals dat voor honden al jaren gebeurt.

Huiskat met zijn gevangen wezels.
(Foto: Vilmar Dijkstra)

Verwilde katten hebben geen eigenaar, dus de aansprakelijkheid ligt lastiger. In een aantal provincies worden verwilde katten beheerd door middel van afschot. Elders is overgegaan op het vangen, steriliseren en opvangen door Stichting Zwerfkatten. Na positieve ervaringen in onder andere Zuid-Holland, is begin oktober op Texel gestart met het wegvangen van alle verwilde en zwerfkatten. Tegelijkertijd werden zoveel mogelijk katten (gratis) gechipt en gesteriliseerd.

Handhaving

Ieder kan aangifte doen of een verzoek doen tot handhaving, met bewijs, als een kat schade berokkend in het nabijgelegen natuurgebied. Dan kan een uitvoeringsdienst overgaan tot het wegvangen van de kat of vorderen dat de kat binnen moet blijven. Het is juridisch het sterkst als het verzoek tot handhaving wordt gedaan door een belanghebbende partij, bijvoorbeeld een stichting die zich inzet voor weidevogels of zoogdieren. Mocht een uitvoerende dienst niet overgaan tot handhaving en hiertegen wordt een proefproces gestart, dan is de kans groot dat zo'n rechtszaak gewonnen wordt (Trouwborst *et al.*, 2020; Trouwborst & Somsen, 2019). En dan kan het, net als met het stikstofdossier (spoedwet aanpak stikstof), snel gaan met de regelgeving en handhaving daarop. Grote vraag is nu: welke organisatie pakt de handschoen op?

Literatuur

- Pemberton, C. & G.D. Ruxton, 2020. Birdsbesafe® collar cover reduces bird predation by domestic cats (*Felis catus*). *Journal of Zoology* 310(2): 106–109. doi: 10.1111/jzo.12739
- Ruxton, G. D., S. Thomas & J.W. Wright, 2002. Bells reduce predation of wildlife by domestic cats (*Felis catus*). *Journal of Zoology* 256(1): 81–83. doi: 10.1017/s0952836902000109
- Global Invasive Species Database, 2020. Gedownload van www.iucngisd.org/gisd/100_worst.php op 14-11-2020.
- McDonald, J., L. Maclean, M. Evans & D.J. Hodgson, 2015. Reconciling actual and perceived rates of predation by domestic cats. *Ecology and Evolution* 5(14): 2745–2753. doi: 10.1002/ece3.1553
- Steen, A., 2016. Katten in de Nederlandse Natuur. University of Applied Sciences, Van Hall Institute.
- Trouwborst, A., P.C. McCormack & E. Martínez Camacho, 2020. Domestic cats and their impacts on biodiversity: A blind spot in the application of nature conservation law. *People and Nature* 2(1): 235–250. doi: 10.1002/pan3.10073
- Trouwborst, A. & H. Somsen, 2019. Domestic Cats (*Felis catus*) and European Nature Conservation Law—Applying the EU Birds and Habitats Directives to a Significant but Neglected Threat to Wildlife. *Journal of Environmental Law*. doi: 10.1093/jel/eqz035